

Աշխարհագրություն

УДК 330.341.2

ՀՀ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ
ԵԱՏՍ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒՄ

Գ. Գ. ՂԱՄԲԱՐՅԱՆ *

ԵՊՀ սոցիալ-տնտեսական աշխարհագրության ամբիոն, Հայաստան

Բարենպաստ տնտեսական պայմանների ձևավորման և շուկայական մրցակցային հարաբերություններում երկրի մրցունակության բարձրացման նկատառումներից ելնելով, ՀՀ ներառվել է տարածաշրջանային ինտեգրացիոն տարբեր միավորումներում: ԵԱՏՍ ներառման արդյունքում ՀՀ-ի կյանքում տեղի են ունեցել աշխարհաքաղաքական փոփոխություններ, որոնց ազդեցության գնահատականները, գլխավորապես, հենվում են երկրի արտաքին առևտրի ու օտարերկրյա ներդրումների առկա վիճակագրական շարժընթացի ուսումնասիրությունների վրա: Ներկայումս, սակավ են այն գնահատականներն, որոնք հիմնավորվում են ընձեռված հնարավորությունների և մրցակցային առավելությունների օգտագործման վերլուծությունների վրա: Հոդվածում պարզաբանվել են ՀՀ-ԵԱՏՍ ինտեգրման արդյունքում տեղի ունեցած փոփոխությունների ազդեցությունն երկրի տնտեսական զարգացման և ներդրումային հնարավորությունների վրա:

Keywords: regional policy, foreign investment, regional integration union, economic development.

Ներածություն: Գլոբալիզացման, ինտեգրման, տնտեսական կյանքի միջազգայնացման պայմաններում սկզբունքորեն փոխվում է ազգային տնտեսությունների զարգացման ներքին և արտաքին գործոնների հարաբերակցությունն՝ ի օգուտ երկրորդների: Ոչ մի երկիր չի կարող իրականացնել ռացիոնալ տնտեսական քաղաքականություն առանց հաշվի առնելու համաշխարհային տնտեսության ու նրա հիմնական «խաղացողների» պահանջներն ու «խաղի կանոնները»: Ներկայումս, գլոբալիզացման և շուկայական հարաբերությունները բազմաթիվ դրական ձեռքբերումներին համընթաց, ազգային տնտեսությունների հետ միաժամանակ կանգնում են մի շարք բացասական մարտահրավերների առջև՝ աճող փոխկապվածության արդյունքում արտաքին ազդեցությունից վտանգավոր կախվածությունն ու

* E-mail: ghambaryan.gg@mail.ru

խոցելիությունը, իսկ կենտրոն–ծայրամաս հարաբերությունների ձևավորման արդյունքում՝ ոչ հավասար՝ իշխող–կախյալ դերակատարումների բաշխումը:

Սպառնացող մարտահրավերների դեմ պայքարին են ուղղված ներկայումս լայն տարածում ստացող տարածաշրջանային ինտեգրացման գործընթացները: Տարածաշրջանային ինտեգրացման խմբավորումների ստեղծման նպատակը համագործակցության անդամ-երկրների համար առավել բարենպաստ տնտեսական պայմանների ձևավորումը և շուկայական մրցակցային հարաբերություններում երկրների մրցունակության բարձրացումն է: Չարգացող երկրների համար ինտեգրումն առաջին հերթին, արտադրողական ուժերի զարգացման ցածր մակարդակը հաղթահարելու, ներքին շուկայում զարգացած երկրների մրցակցությանը դիմակայելու, համաաշխարհային շուկայում իրենց դիրքերն ամրապնդելու ձգտում էն [1]:

Այսօր աշխարհում գոյություն ունեն տարաբնույթ տարածաշրջանային ինտեգրացիոն խմբավորումներ, որոնք տարբերվում են միմյանցից իրենց ընդգրկվածությամբ, նպատակներով, զարգացման մակարդակներով, համագործակցության բնույթով և այլն: Տնտեսական ինտեգրացիոն միությունների առկա բազմազանությունում, Պրիստոնի համալսարանի պրոֆեսոր Ֆ. Մաքիլուպը [2] տարբերակել է ինտեգրացիոն համաձայնագրերի հիմնական հինգ ձևեր. ազատ առևտրի գոտի (free trade zone), մաքսային միություն (customs union), ընդհանուր շուկա (common market), տնտեսական և արժույթային միություն (economic and monetary union), լրիվ տնտեսական քաղաքական ինտեգրում (total economic and political integration), որոնք ինտեգրման գործընթացի ավելի պարզ ձևերից դեպի բարդի վերածման հաջորդական փուլեր են: Յուրաքանչյուր հաջորդ փուլում էլ ավելի է մեծանում ինտեգրացիոն միության միասնականությունն ու փոխկապվածությունը:

Հետազոտության մեթոդիկա: Ինտեգրացիոն միավորումների ստեղծման արդյունքում՝ ԽՍՀՄ փլուզումից հետո, Ռուսաստանի նախաձեռնությամբ, վերսկսվում են նորանկախ հանրապետությունների քաղաքական ու տնտեսական վերաինտեգրման գործընթացները:

Գործընթացը սկսում է ինտեգրացիոն միավորման պարզագույն ձևից՝ ազատ առևտրի գոտու ստեղծումից՝ 1991 թ. (Անկախ պետությունների համագործակցություն (ԱՊՀ)), ապա անցում կատարում ինտեգրման հաջորդ ավելի բարդ ձևին՝ տնտեսական ընկերակցության ստեղծմանը՝ 2000 թ. (Եվրասիական Տնտեսական Ընկերակցություն (ԵվրԱզԵս)), որի մեջ ներառվում էին հինգ երկրներ՝ Ռուսաստանը, Բելոռուսիան, Ղազախստանը, Ղրղզստանը և Տաջիկստանը, 2006 թ.-ից նաև Ուզբեկստանը: Հայաստանը միանում է այս կառույցին 2003 թ.-ին՝ դիտորդի կարգավիճակով:

Հետագա տարիներին՝ 2010 թ.-ին, պաշտոնապես ստեղծվում, իսկ 2011 թ. հուլիսից փաստացի սկսում է գործել Եվրասիական Մաքսային Միությունը՝ Բելոռուսիայի, Ղազախստանի և Ռուսաստանի անդամակցությամբ: Հայաստանը Եվրասիական Մաքսային Միությանն իր անդամակցության պատրաստակամության վերաբերյալ հայտարարում է 2013 թ.-ին:

2014 թ.-ի մայիսի 29-ին պաշտոնապես, իսկ 2015 թ.-ի հունվարի 1-ից փաստացի սկսում է գործել տարածաշրջանային ինտեգրման հաջորդ ավելի միասնական ու ավելի բարձր ինտեգրացման մակարդակում գտնվող

Եվրասիական Տնտեսական Միությունը (ԵԱՏՄ): Ներկայումս, նրա կազմում ներառվում են Ռուսաստանը, Բելոռուսիան, Ղազախստանը, Ղրղզստանը և Հայաստանը: Դիտող երկրի կարգավիճակ ունի Մոլդովան (2017 թ.-ի ապրիլի 14-ից): ԵԱՏՄ-ի հետ ազատ առևտրի համաձայնագրեր ունեն Ուկրաինան, Մոլդովան, Ուզբեկստանը, Վիետնամը, Սերբիան: Ինտեգրմանը հավակնում են Մոլդովան, Տաջիկստանը, Ուզբեկստանը, Ադրբեջանը, Ուկրաինան, Թուրքմենստանը, Մոնղոլիան, Իրանը, Թուրքիան, Հնդկաստանը, Չինաստանը, Թունիսը:

ԵԱՏՄ ինտեգրման արդյունքում՝ ՀՀ տնտեսաքաղաքական կյանքում տեղի են ունեցել մի շարք փոփոխություններ: Տնտեսական բարդ ներկայիս համակարգում, ուր գործում են ուղղաձիգ ու հորիզոնական, ուղղակի ու հակադարձ, բազմագործոն ու սինեներգետիկ կապեր, առաջնային դրական ընկալվող գործընթացները կարող են առաջացնել ածանցյալ բացասական արդյունքներ, որոնք նույնքան կարևոր են հասարակական կյանքի բարեկեցության համար, և ընդհակառակը:

ՀՀ-ԵԱՏՄ ինտեգրման տնտեսաքաղաքական վերլուծություններն ու գնահատումները, իրականացվում են արտաքին առևտրի, օտարերկրյա ներդրումների, դրամական փոխանցումների և այլ վիճակագրական տվյալների ուսումնասիրությունների հիման վրա, որոնք փաստում են առկա փոփոխությունների ընթացքը, տնտեսության բազմագործոն ու հարավփոփոխ համակարգում վիճակագրական մասնատիպ պատկերներ կարող են դիտվել նաև բազմաթիվ այլ, անդամակցության հետ ուղղակի կապ չունեցող, գործոնների ու պատճառների արդյունքում: Գնահատականներն ավելի ամբողջական ու հավաստի լինելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել նաև զարգացման հնարավորությունները, մրցակցային առավելությունները և պարզաբանել դրանց օգտագործման չափը:

Ելնելով այս տրամաբանությունից՝ հողվածի շրջանակներում բացահայտում ենք ՀՀ-ԵԱՏՄ ներառման արդյունքում երկրի տնտեսական զարգացման գործընթացում մրցակցային առավելությունների, և հատկապես ներդրումային դաշտի, ստեղծման ու դրանց առավելագույնս օգտագործման հնարավորությունները: Խնդրի պարզաբանումը շատ կարևոր ու արդիական է, քանի որ միջին մակարդակ ունեցող երկրներում, ինչպիսին նաև ՀՀ-ն է, տնտեսական մրցունակության ապահովումն իրականանում է ներդրումների հաշվին՝ Մ. Պորտերի [3] երկրների զարգացման և մրցակցության եղանակների չորս փուլերի հայեցակարգով:

Առաջին փոփոխությունը ՀՀ տնտեսության բացության սահմանափակումներն են: Ինտեգրման արդյունքում գործում են ազատականացված առևտրային հարաբերություններ միության անդամ երկրների միջև և առևտրային սահմանափակումներ (մաքսային բարձր հարկերի ձևով), երրորդ՝ ինտեգրացիոն միության մեջ չներառվող, երկրների հետ: Երբ անդրադառնում ենք առևտրային հաշվեկշռի, ծավալների և կառուցվածքային փոփոխություններին, ապա նկատում ենք, որ մասնագիտական տերմինաբանությամբ աստեղ խոսք է գնում «առևտրի շեղման» մասին, որի արդյունքում դիտվում են երրորդ երկրների, դրանց շարքում նաև զարգացած երկրների, հետ առևտրի ծավալների կրճատումներ՝ առավել բարձր մաքսային սակագների հետևանքով:

Սակայն, եթե ՀՀ առևտրի ազատականացման սահմանափակումները հանգեցնում են «առևտրի շեղման»՝ առևտրի ծավալների կրճատման ու ներմուծվող (հատկապես բարձր տեխնոլոգիատար) ապրանքների գնի բարձրացման հետ, մրցակցության թուլացման ազգային շուկայում, ապա, նպաստավոր պայմաններ են ստեղծվում ներմուծվող որոշ ապրանքատեսակների տեղական արտադրությամբ փոխարինելու համար: Մասնագիտական տերմինաբանությամբ՝ խոսք է գնում, «առևտրի շեղման» հետևանքով «ներդրումների ստեղծման» արդյունքի, տեղական և օտարերկրյա ներդրումների ավելացման հնարավորությունների մասին, որը դրական հանգամանք է:

Շուկայի ազատականացումը ոչ միշտ նպաստավոր պայմաններ է ստեղծում ազգային տնտեսությունների զարգացման համար: Դա վերաբերում է առավելապես թույլ, խոցելի տնտեսություն ունեցող երկրներին, որոնք չունենալով հատկապես կայացած իրավական համակարգ, մարդու իրավունքների և շրջակա միջավայրի պաշտպանության մեխանիզմներ, «տնտեսությունների բացության պատճառով հաճախ դառնում են ազատ «կողոպուտի» օբյեկտ» [4]:

Շուկայի ազատականացումն անմրցունակ ազգային տնտեսությունների համար ունի մի շարք ոչ ցանկալի հետևանքներ.

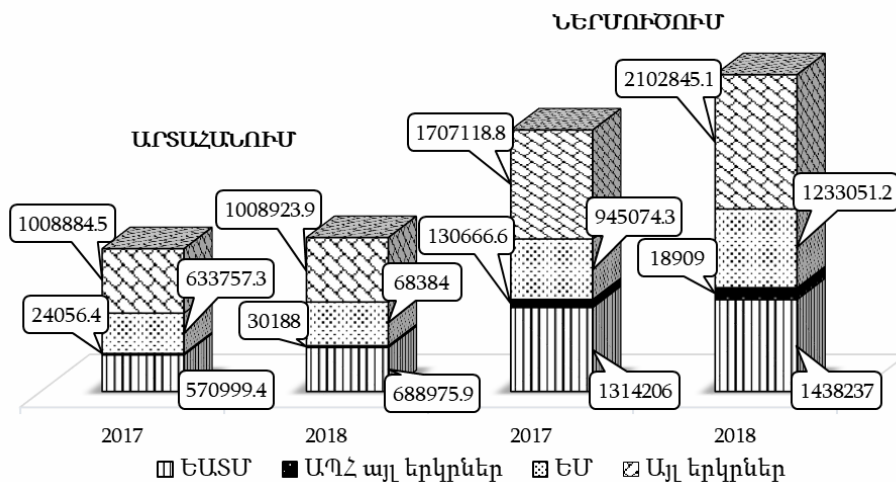
- «զարգացող երկրներում արտասահմանյան ապրանքների էքսպանսիան խարխալում է տեղական ավանդական արտադրությունը, սպառնում ներքին անմրցունակ շուկայի գոյությանը՝ սրելով զանգվածային գործազրկության խնդիրը» [4];

- ներմուծման հաշվին ներքին շուկայի պահանջների բավարարումը հանգեցնում է արտաքին աշխարհից կախվածության մեծացմանը, որն սպառնում է երկրի տնտեսական անվտանգությանը;

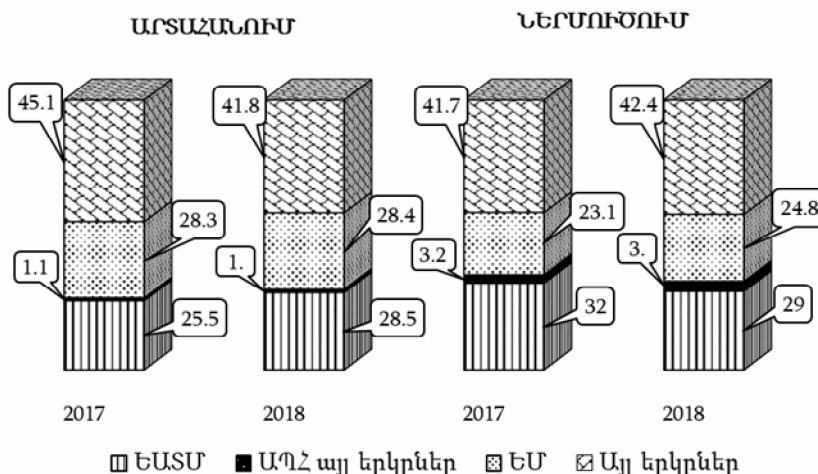
- առևտրի հաշվեկշռում ներմուծման գերազանցումը հանգեցնում է արժույթային միջոցների շարունակական արտահոսքին և երկրի աղքատացմանը;

- զարգացման մակարդակների զգալի տարբերություններով պայմանավորված՝ կենտրոն–ծայրամաս փոխհարաբերությունների ձևավորման արդյունքում ազգային անմրցունակ տնտեսությունը վերակողմնորոշվում է հումքավառելիքային մատակարարի մասնագիտացմամբ, սպառնալով ազգային տնտեսության համալիրությանն ու ինքնուրունությանը և արդյունավետությանը:

Երկրորդ փոփոխությունը ՀՀ–ԵԱՏՄ միասնական տնտեսական տարածքի ստեղծումն է: Առևտրի ազատականացումը միության անդամ երկրների միջև եղել է նաև մինչև տնտեսական միության ստեղծումը: Սակայն, երրորդ երկրների հետ մաքսային սակագների բարձրացումները և նախկինում նրանց միջև ավելի ազատականացված առևտրի սահմանափակումները նպաստավոր պայմաններ են ստեղծել ԵԱՏՄ շրջանակներում անդամ երկրների տնտեսական մերձեցմանը: Այդ մասին է վկայում ՀՀ միության անդամ երկրների հետ ընդհանուր առևտրաշրջանառության ծավալների աճը՝ 2016 թ.-ին 10,3%-ով, 2018 թ.՝ 11,3%-ով: ԵԱՏՄ-ին է բաժին ընկնում ՀՀ արտահանման 22,8%-ը՝ 2016 թ., 25,5%՝ 2017 թ., 28,5%՝ 2018 թ., ներմուծման 34,2%-ը՝ 2016 թ., 32,5%՝ 2017 թ., 29,0%՝ 2018 թ. [5]: Ինչպես ցույց են տալիս վիճակագրական տվյալները, առևտրաշրջանառության աճի մեծ մասը ձեռք է բերվում արտահանման ծավալների ավելացման հաշվին (նկ. 1 և 2):

Նկ. 1: ՀՀ արտաքին առևտրի կառուցվածքը [6]:

Նկ. 2: ՀՀ արտաքին առևտրի կառուցվածքը, % [6]:

ՀՀ-ԵԱՏԱ շրջանակներում առևտրաշրջանառության 96,6%-ը բաժին է ընկնում ՌԳ-ին: Միության երկրների հետ առևտուրն ունի բարձր համակենտրոնացում: Ներմուծվող 12 ապրանքախմբերին բաժին է ընկնում ներմուծման 76,7%-ը, իսկ արտահանման՝ 78%-ը:

Հիմնվելով անդամ երկրների առավելությունների փոխառաջարկման և փոխարացման սկզբունքների վրա՝ միության ինտեգրման գործընթացը զարգացման արդյունքում ակնկալում է միասնական տնտեսական տարածքում անդամ երկրների միջև մասնագիտացում, արտադրական կոուպերացման գործընթացների խորացումներ: Այլ խոսքով, միության շրջանակներում, առևտրի ազատականացման արդյունքում, մեծանում են երկրների մասնագիտացման դիֆերենցման ու նոր արտադրությունների ստեղծման հնարավորությունները: Եթե ՀՀ օգտագործեր դրանք և ստեղծեր առավելապես

գիտատար ու նորագույն արտադրություններ, ապա աճող վերադարձելիությունը և սիներգիկ ներգործությունը բազմապատիկ անգամ ավելի կլինեն:

Մյուս կողմից, քանի որ ԵԱՏՄ անդամ երկրների միջև տնտեսական զարգացման մակարդակների միջև տարբերություններն ունեն հույսալից և վառելիքային ուղղվածություն, ապա, որպես միասնական տնտեսական տարածք, նրանց փոխհարաբերություններում «առևտրի ստեղծման» և միջարտադրական կոոպերացման առկա հնարավորություններն այնքան էլ մեծ չեն: Նման փոխհարաբերություններում դրականն այն է, որ ձևավորվում է ոչ թե կենտրոն-ծայրամաս կախյալ փոխհարաբերություններ և տնտեսական գործունեության հույսալից մասնագիտացում, այլ հնարավորություն է ստեղծվում երկրներից յուրաքանչյուրում, այդ թվում նաև Հայաստանի Հանրապետությունում, գործունային առավելությունների կիրառմամբ իրականացնել արտադրական վերամասնագիտացում և տնտեսության կառուցվածքային բարեփոխումներ:

Երրորդ փոփոխությունն ինտեգրման արդյունքում աշխարհաքաղաքական վիճակի փոփոխություններն են: ԵԱՏՄ-ին անդամակցության արդյունքում ՀՀ կարող է վերածվել առևտրի տարանցիկ գոտու Ռուսաստանի և Իրանի միջև: ՌԴ շահագրգռված է Եվրասիական հավակնությունների շրջանակում Իրանով Հնդկաստան ուղղությամբ տրանսպորտային միջանցքի ձևավորման հարցում: ԵԱՏՄ-ի ՀՀ սահմանում և Իրանի միջև ազատ առևտրի գոտու ստեղծումը և հյուսիս-հարավ մայրուղու կառուցումը լրացուցիչ նախադրյալներ են ստեղծում խնդրի լուծման համար:

Ռուսաստանի և Իրանի միջև առկա են տարանցիկ առևտրային գոտիների ձևավորման այլ տարբերակներ ևս. օրինակ, Ադրբեջանի տարածքը, որը շատ դեպքերում նախընտրելի տարբերակ կլինի հատկապես նորակառույց երկաթուղու ավարտից հետո, ինչպես նաև Ղազախստանի տարածքը՝ Իրան—Թուրքմենստան—Ղազախստան արդեն գործող նոր երկաթգծի շնորհիվ:

Իրանը տնտեսական հարաբերություններում որոնում է կայուն և կանխատեսելի գործընկերներ, որոնք իրենց գործընկերությունը չեն պայմանավորի աշխարհաքաղաքական արգելքներով, ինչպիսիք առկա են ՀՀ-ի և Ադրբեջանի դեպքում: Այս առումով Իրանի համար Ղազախստանի դերը որպես տարանցիկ գոտու և տնտեսական գործընկերի մեծանում է: Այսպիսով, ՀՀ տարանցիկ գոտու մրցապայքարում ունի նախադրյալներ, բայց դեռևս կայուն դիրքերում չէ:

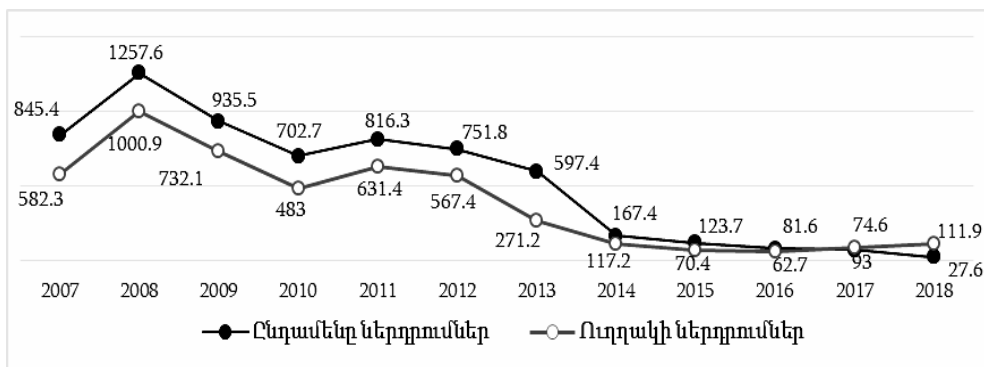
Աշխարհաքաղաքական փոփոխությունները դրականորեն են անդրադառնում ՀՀ-ում ԵԱՏՄ շուկա կողմնորոշված իրանական ներդրումների վրա. մաքսային սակագների բարձրացման շնորհիվ: Իրանի առևտրաշրջանառությունը, սկզբից ՄՄ-ի, ապա ԵԱՏՄ-ի երկրերի միջև շարունակական ձևով կրճատվում է (ԵԱՏՄ իրացման շուկան Իրանի համար կենսական նշանակություն ունի): Նման իրավիճակում Իրանը խնդրը լուծում է ՀՀ-ում լայնածավալ ներդրումների իրականացման և հայկական ապրանքանիշով ապրանքների ԵԱՏՄ շուկայում՝ առանց մաքսային վճարների, իրացման շնորհիվ:

ՀՀ-ում ներդրումային դաշտի ընդարձակմանը կարող է նպաստել նաև աշխարհաքաղաքական մեկ այլ փոփոխություն՝ ՌԴ-ի հանդեպ պատժա-

միջոցներ: Պատժամիջոցներ կիրառող երկրների շատ ձեռնարկատերեր, չցանկանալով կորցնել ռուսական ընդարձակ շուկան, մի շարք միջնորդ երկրների աջակցությամբ, որոնց թվում կարող է հանդես գալ նաև ՀՀ, վերաարտահանում են իրենց արտադրանքը, ստեղծելով ՀՀ-ում ներդրումների համար նպաստավոր պայմաններ:

Արտաքին և ներքին ներդրումները երկրի տնտեսության զարգացման համար կենսական նշանակություն ունեն: Ներկայումս, ներդրումների վիճակագրությունը փաստում է հակառակը: Այսպես, ՀՀ ներդրումների շարժընթացի ուսումնասիրությունից պարզվում է, որ 2008 թ.-ից հոսքերը կայուն ձևով նվազել են (նկ. 3):

Անդամակցությունից հետո որոշակի փոփոխություններ են գրանցվել ներդրում կատարող երկրների ցանկում՝ 2016 թ.-ին առաջատար երկրներն են եղել Լյուքսեմբուրգը, Կիպրոսը, Միացյալ Թագավորությունը, Միացյալ Նահանգները, Ջերսին, 2017 թ.-ին՝ միայն Ջերսին ու Գերմանիան [7]:

Նկ. 3. ՀՀ իրական հատվածում կատարված օտարերկրյա ընդհանուր և ուղղակի ներդրումների գուտ հոսքերի շարժընթացը, մլն դրամ [5]:

Անդամակցությունից հետո ներդրումների ոլորտների փոփոխություններ և տնտեսության կառուցվածքային բարելավման տեղաշարժեր տեղի չեն ունեցել: Ներդրումները շարունակել են գերակշռել այն ոլորտներում, ինչ մինչ անդամակցությունը՝ հանքագործական արդյունաբերություն, հիմնային մետաղների արտադրություն, էլեկտրականություն, գազի, գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարում, խմիչքների, ծխախոտային արտադրատեսակների արտադրություն, հեռահաղորդակցություն, բուսաբուծություն և անասնաբուծություն [7]:

Եզրակացություն: Ըստ տեսական և վիճակագրական նյութի ուսումնասիրության՝ կրճատվում են ներդրումների ծավալները, ոլորտներն ունեն հումքային ուղղվածություն, սահմանափակ են ներդրումներ իրականացնող երկրները: ՀՀ-ի ԵԱՏՄ անդամակցության արդյունքում ձևավորված տնտեսական և աշխարհաքաղաքական փոփոխությունների պայմաններում ստեղծվել են ներդրումների իրականացման համար նպաստավոր պայմաններ, որոնց օգտագործման և երկրում տնտեսական զարգացմանը խոչընդոտող գործոնների բարելավման դեպքում (քաղաքական կայունության ստեղծումը, օրենսդիր դաշտի կարգավորումը, գերակա տնտեսական ճյուղերին ու զարգացման

կենտրոններին պետական ռեզիդնալ տնտեսական հովանավորչական, հակամենաշնորհային, ներդրումային քաղաքականության իրականացումը, պետական մարմինների կոռուսպացվածության և միջամտության վերացումը, արդար դատական համակարգերի ստեղծումը, ենթակառուցվածքների բարելավումը, մարդկային կապիտալի պահպանման ու որակական հատկանիշների բարձրացումը և այլն), կունենանք ակնառու դրական արդյունքներ:

Ստացվել է՝ 25.06.2019
Գրախոսվել է՝ 05.12.2019
Հաստատվել է՝ 09.12.2019

Գ Ր Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

1. Աղաջանյան Գ., Թադևոսյան Չ. և ուրիշներ *Միջազգային տնտեսական հարաբերություններ*: Եր., Տնտեսագետ (2008), 296 էջ:
2. Machlup F. *A History of Thought on Economic Integration*. Columbia University Press (1977).
3. Porter M.E. *The Competitive Advantage of Nations*. NY, Macmillan, Free Press (1990), 855 p.
4. Սարգսյան Հ., Մարկոսյան Ա. *Հայաստանի տնտեսության վերափոխումները և վերելքի հեռանկարները*: Եր., Չանգակ հրատ. (2014), 552 էջ:
5. https://www.armstat.am/file/article/sv_02_19a_420.pdf. (հասանելի է 27.11.2019 թ.):
6. https://www.armstat.am/file/article/sv_12_18a_411.pdf. (հասանելի է 27.11.2019 թ.):
7. http://www.armstat.am/file/article/sv_02_18a_420.pdf. (հասանելի է 27.11.2019 թ.):

Г. Г. ГАМБАРЯН

ВОЗМОЖНОСТИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РА В РАМКАХ ЕАЭС

Резюме

Исходя из необходимости создания благоприятных экономических условий и повышения конкурентоспособности страны в условиях рыночных отношений, Армения присоединилась к различным региональным интеграционным объединениям. После вхождения в ЕАЭС в Армении произошло немало геополитических изменений, последствия которых оцениваются, главным образом, на основе анализа статистических данных внешней торговли и иностранных инвестиций. Между тем, не уделяется должное внимание оценке создавшейся ситуации, анализу возникших возможностей и использованию конкурентных преимуществ. В статье описывается влияние геополитических изменений на экономическое развитие и инвестиционные возможности РА.

G. G. GHAMBARYAN

ECONOMIC DEVELOPMENT OPPORTUNITIES OF RA
IN FRAMEWORK EAEU

Summary

Based on the need to create a favorable economic conditions and increase competitiveness of country in the conditions of market relations, Armenia joined various regional integrational associations. After joining the EAEU there were many geopolitical changes in Armenia. Today, the consequences of these changes are mainly assessed based on the analysis of statistical data of foreign trade and foreign investment. Meanwhile, due attention is not paid to assessing the created situation, analyzing the opportunities that have arisen and using competitive advantages. The article describes the influence of geopolitical changes on the economic development and investment opportunities of the Republic of Armenia.